

YENİ BİR YÜKSELİŞ BAŞLADI

Aydınlık Dergisi, 13 Mart 2005

Yıldırım Koç

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi tarihinde belirli yükseliş dönemleri vardır.

1908-1909 yılları böyledir. Bu yıllarda İstanbul, Selanik ve Zonguldak gibi bölgelerde örgütlenme ve eylemlilik yükseldi. 1919-1922 döneminde de İstanbul'da işçi örgütlenmesi ve hareketliliğinde bir sıçrama söz konusuydu. Bu yükselişlerde artan sorunlar ve hakim sınıflar cephesindeki çatlak belirleyiciydi.

1925'ten 1968'e kadar böyle yaygın bir hareketlenme yoktu. 1946 sendikacılığı dönemi genellikle abartılır. 1961 ve 1963-64, mevzi eylemlerin olduğu yıllardı. 1965 Kozlu olaylarının hedefi mühendislerdi ve eylemde can kaybı olmasına karşın, eylemin niteliği tartışmalıdır.

Ancak 1968-1970 dönemi, yeni eylem türleri, siyasallaşan kitle, farklı işkollarının birlikte mücadelesi gibi gelişmeler açısından önemlidir. Döneme damgasını vuran eylem türü, fabrika işgalleriydi. Ancak işçi sınıfının işçi ve memur kesimleri arasında işbirliği yoktu. Bu süreç, 15-16 Haziran olayları dışında işyerlerini ve işkollarını aşamadı ve Marmara Bölgesi'nde 15-16 Haziran olaylarıyla, Çukurova'da da 1970 yılının sonbaharındaki Bossa işgali ve arkasından gelen olaylarla sona erdi. Bu yıllarda hakim sınıflar cephesinde önemli bir çatlak-gedik yoktu.

İşçi hareketinin yeniden yükselişi 1975-1980 döneminde gerçekleşti. Eylemler kiteselleşti ve işçi hareketinin bir bölümü militanlaştı; ancak bu etkiyi yaratmada etkili olan siyasal önderlik, aynı zamanda işçi sınıfının bölünmesine de yol açtı. İşçi sınıfının özel sektörde çalışan kesiminin bir bölümü ileri düzeyde hareketlenirken, diğer kesimler genellikle sessizdi. İşçi sınıfının işçi ve memur statülerine istihdam edilen kesimleri arasında güçlü bir bağ yoktu.

1980 sonrasının yoksullaşması 1988'de had safhaya ulaşmıştı. 1988 sonlarındaki SEKA grevinin ardından 1989 Mart'ında yerel seçimlerde ANAP'ın uğradığı büyük yenilgi, iktidarın zannedildiği kadar güçlü olmadığını gösterdi. Türkiye tarihinde ilk kez, işçi sınıfının en geniş kesimlerinin tüm bölgelerde ve çok sayıda işkolunda meşru demokratik kitle eylemleri gerçekleşti. Bu dönemin dönüm noktaları, 3 Ocak 1991 işe gitmeme eylemi ve 30 Kasım 1990 tarihinde greve çıkan Zonguldak maden işçilerinin 4-8 Ocak 1991 madenciler yürüyüşüydü. Bu dönem, 1995 yılında Türkiye tarihinin en fazla sayıda işçinin katıldığı grevleriyle sona erdi (8 Eylül – 26 Ekim 1995). Bu dönemde "kahrolsun IMF- bağımsız Türkiye" sloganı yaygınlaştı. İşçi sınıfının çeşitli kesimleri arasında eylemde birlik vardı; ancak siyasal bölünmüşlük devam ediyordu.

2003 ve 2004 yıllarında yapılan eylemler bir türlü geniş bir kiteselliği yakalayamadı. Hükümet çok güçlü gözüküyordu. Sermayenin denetimindeki yazılı basın ve televizyon kanalları, hükümetin gücünü abartarak sunuyordu. İşsizlik, insanları ürkütüyordu. İşçi sınıfı ve sendikacılık hareketi örgütsel olarak bölünmüş olmanın ötesinde, yeni koşulların yarattığı program farklılıkları nedeniyle de zayıflamıştı. İşçi örgütlerindeki gayri-millici güçlerin etkisi küçümsemeyecek düzeydeydi; her örgütte millici – gayri-millici kavgası sürüyordu. Ancak 19 Ocak 2005 SEKA işgali sanki, bir süredir olgunlaşmakta olan yeni bir dönemin başlangıcını oluşturdu. Yeni dönemde artık karşıdaki düşman, soyut bir IMF ve Dünya Bankası değildir. Karşıdaki düşman, emperyalizmdir; ABD emperyalizmi ve Avrupa Birliği emperyalizmidir. Emperyalizm, yalnızca işçi sınıfına değil, aynı zamanda Türkiye'ye ve ulusumuza da saldırmaktadır. Bu koşullarda, işçi sınıfının ekmek ve vatan mücadelesi bir bütündür ve vatani kurtarma mücadelesinde işçi sınıfı önderlik edebilecek konumdadır ve önderlik etmekten başka çaresi yoktur. İşçi sınıfı, kendini kurtarmaya çalışırken, bugün Türkiye'yi kurtarmak zorundadır ve kurtaracaktır. Türkiye'yi kurtarmanın yolu ise, işçi sınıfının bu önderliğinden geçmektedir. Diğer taraftan, hükümet hızla yıpranmaktadır. Emperyalist güçlerin taleplerini (ülkemizdeki ulusal güçlerin direnişi nedeniyle) gerektiği gibi yerine getiremeyen hükümet, fire vermeye başlamıştır. Hükümet, "bir yerlerde düğmeye basıldığı" kanısındadır ve giderek daha fazla hata yapmaktadır. SEKA işçilerinin fabrika işgali, arkasından TEKEL işçilerinin ve denizcilerin eylemleri ve bu eylemlere en geniş ulusalçı-millici güçlerin verdiği destek, meşru kitle eylemlerinin bu kez ortak siyasal talepler temelinde yaygınlaşacağı bir dönemin başladığı izlenimini vermektedir.